Qishloq hayoti

2009 йил Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили

Қишлоқ ҳаёти

ISSN 2010-7021

O‘zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy gazetasi

www.qishloqhayoti.uz

2009 YIL 15 SENTYABR, SESHANBA, 109 (7570) - son

1974 yil 1 yanvardan chiqa boshlagan

Bahosi kelishilgan narxda.

Найман шароитида деҳқончиликнинг ўзига хос ва мураккаб томонлари мавжуд: экин майдонлари асосан шўрхок ерларни ташкил этади. Бундай шароитда ер шўрини обдон ювмай туриб, деҳқончилик қилиб бўлмайди. Шунга қарамай фермер хўжалиги далаларида пахта ҳосили учун мустаҳкам замин яратилди.

Баъзилар анорнинг меҳнати оғир, очиш-кўмиши катта ташвиш-ку, деб нолийди. Ташвишсиз, меҳнат қилмасдан ейдиган тайёр нон қаерда бор? Ишнинг кўзини билганга анорчилик машаққатли меҳнат бўлмай қолади. Анорнинг битта яхши хусусияти шундаки, у ер танламайди, ўта шўрхок жойда ҳам ўсаверади.

Жорий йилнинг 1-12 сентябрь кунлари Италиянинг Милан шаҳрида бокс бўйича ўтказилган жаҳон чемпионатида биттадан олтин ва кумуш, иккита бронза медаль жамғариб, умумжамоа ҳисобида учинчи ўринни эгаллаган Ўзбекистон терма жамоаси аъзолари мамлакатимизга ёруғ юз билан қайтди.

саҳифаларда саҳифаларда

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Муҳтарам Президент!

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни байрами муносабати билан Испания ҳукумати, халқи ҳамда ўз номимдан Сиз Жаноби Олийларига энг самимий табрикларни йўллайман.

Айни пайтда фурсатдан фойдаланиб, Сиз орқали жорий йилда Тошкент шаҳрининг 2200 йиллик байрамини нишонлаётган пойтахт аҳолисига ўзимнинг энг эзгу тилакларимни изҳор этаман.

Муҳтарам Президент, менинг биродар Ўзбекистон халқига фаровонлик, тинчлик ва равнақ тилагувчи истакларимни қабул қилгайиз.

Чуқур ҳурмат ва эҳтиром ила,

Хуан КАРЛОС I,
Испания Қироли

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич!

Сизни ва Сиз орқали бутун Ўзбекистон халқини Ўзбекистон Республикасининг миллий байрами – Мустақиллик куни билан самимий қутлайман.

Яна бир муҳим сана – Сизнинг гўзал мамлакатингиз пойтахти Тошкентнинг 2200 йиллик юбилейи муносабати билан ҳам самимий табрикларимни қабул этгайсиз.

Дунёда бу каби беназир буюк тарихга эга бўлган кўҳна шаҳарлар унчалик кўп эмас.

Ишончим комилки, узоқ ўтмишга бориб тақалувчи халқларимиз ўртасидаги анъанавий дўстона муносабатлар ҳамкорлик ва конструктив шериклик Арманистон Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси равнақи йўлида янада ривожлантиришга мустаҳкам замин яратади.

Фурсатдан фойдаланиб, Сизга, муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, мустаҳкам соғлик, бахт-саодат ҳамда масъулиятли ва сермашаққат фаолиятингизда муваффақиятлар, Ўзбекистон Республикаси халқига эса осмони доимо мусаффо бўлишини, фаровонлик ва равнақ тилаб қоламан.

Ҳурмат билан,

Серж САРГСЯН,
Арманистон Президенти

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Жаноби Олийлари!

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 18 йиллиги муносабати билан Сиз Жаноби Олийларига ва ўзбек халқига бахт ва фаровонлик тилаб эзгу истакларимни изҳор этаман.

АЛЬБЕРТ II,
Бельгия қироли

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Жаноби Олийлари!

Дўст Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни муносабати билан Сиз Жаноби Олийларига ўзимнинг самимий табрикларимни йўллашдан бениҳоят мамнунман.

Фурсатдан фойдаланиб Сиз Жаноби Олийларига сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат, биродар Ўзбекистон халқига доимий равнақ тилайман.

Камоли эҳтиром ила,

Навоф ал-Аҳмад ал-Жобир ас-САБОҲ,
Кувайт давлати валиаҳд Шаҳзодаси

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Жаноби Олийлари!

Қутлуғ сана – Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 18 йиллиги муносабати билан Сиз Жанобий Олийларига ҳамда Ўзбекистон ҳукумати ва халқига ўзим ва Малайзия Қироличаси номидан самимий табрик ва қутловларни изҳор этаман.

Жаноби Олийлари, Сизга мустаҳкам соғлиқ ва фаровонлик, Ўзбекистон халқига эса тинчлик ва равнақ тилаб эзгу истакларни билдиришга ижозат этгайсиз.

Минзан Заинал АБИДИН,
Малайзия Қироли

КЎРГАЗМА ЯКУНЛАНДИ, НАВБАТ АМАЛИЙ ИШЛАРГА

«Ўзэкспомарказ»да «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастури доирасида давлатимиз раҳбари Ислом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган қишлоқ аҳолиси учун якка тартибдаги уй-жойларнинг лойиҳалари ва қурилиш материалларининг ихтисослаштирилган кўргазмаси якунланди.

Бир ҳафта давомида вилоятлар, туманлар ҳокимликлари, меъморлар, лойиҳачилар, қурилиш материаллари ва жиҳозлари ишлаб чиқарувчилар, фермерлар, тадбиркорлар, олий таълим муассасалари талабалари, касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари, маҳаллалар фаоллари «Қишлоққурилишлойиҳа» бош лойиҳа-қидирув институти, Қорақалпоғистон Республикаси архитектура ва қурилиш қўмитаси, вилоятлар архитектура ва қурилиш бошқармалари томонидан архитектура ва дизайннинг энг илғор талаблари асосида ишлаб чиқилган қишлоқ аҳолиси учун якка тартибдаги уй-жойларнинг намунавий лойиҳалари, бундай лойиҳалар асосида уй-жой қуриш, қишлоқларни ободонлаштиришга доир лойиҳаларни кредитлаш, молиялаш ва амалга ошириш механизмини жорий этиш билан шуғулланувчи "Қишлоқ қурилиш банк" акциядорлик тижорат банки фаолияти, уй-жой қурилишида буюртмачи вазифасини бажарувчи «Қишлоқ қурилиш инвест» инжиниринг компанияси томонидан аҳолига кўрсатиладиган хизмат турлари билан танишди.

Намунавий лойиҳалар асосида, маҳаллий қурилиш материалларидан фойдаланган ҳолда, ҳақиқий ўлчовларда қурилган ҳамда замонавий безак ва мебеллар билан жиҳозланган етти хил уйнинг, шу жумладан, сэндвич панелларидан қурилган уйлар намуналари, Қорақалпоғистон Республикасининг Қўнғирот, Қашқадарё вилоятининг Қарши, Андижон вилоятининг Булоқбоши туманларида энг янги қурилиш технологияси, замонавий қурилиш материаллари ва буюмларидан фойдаланган ҳолда барпо этиладиган аҳоли пунктларининг, вилоятларда белгиланган 42 та намунавий посёлканинг макетлари намойиш этилди.

Шунингдек, мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган замонавий қурилиш материаллари, уй-рўзғор буюмлари, енгил саноат маҳсулотлари, мебеллар, маиший техника ва қишлоқ хўжалиги ускуналари жамоатчилик эътиборига ҳавола этилди.

Мамлакатимиз ҳаётида муҳим воқеа бўлган ушбу ихтисослаштирилган кўргазма жамоатчиликда катта қизиқиш уйғотди. Кўргазма экспозициялари билан 20 мингдан зиёд киши танишгани ҳам бунинг далилидир.

Аввал хабар берганимиздек, вилоятлар ҳокимларининг ўринбосарлари, архитектура, қурилиш, транспорт, алоқа, коммунал хизмат соҳалари мутасаддилари, «Қишлоқ қурилиш банк»нинг жойлардаги филиаллари раҳбарлари, туманлар ҳокимларининг ўринбосарлари, туманлар бош меъморлари аттестациядан ўтказилди. Бу жараёнда уларнинг «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастури, Президентимизнинг тегишли фармон ва қарорлари, кўргазманинг мақсади, аҳамияти юзасидан билими синовдан ўтказилди. Қорақалпоғистон Республикасидан келган 4, Сурхондарё вилоятидан 6, Тошкент вилоятидан 13, Фарғона вилоятидан 7, Хоразм вилоятидан келган 4 раҳбар ходим мазкур аттестациядан ўта олмади.

Ҳадемай, юртимизнинг турли ҳудудларидаги қишлоқларда қад ростлаган замонавий аҳоли пунктларида уй тўйларига чорловчи карнай-сурнай садолари янграйди. Бу ҳаракат мамлакатимиз бўйлаб кенг қулоч ёзиб, қишлоқларимиз замонавийликда, чиройда, кўркамликда, қулайликда, ободликда ўзига хос мусобақага киришади. Бугун бунёд этаётган иморатларимизда авлодларимиз бахтиёр ҳаёт кечиради. Зеро, орзу-ниятларимиз, бугунги ишларимизнинг мақсад-муддаоси шудир.

Олим ТЎРАҚУЛОВ,
ЎзА мухбири.

М.АМИН (ЎзА) олган суратлар.

СЎЗ – КЎРГАЗМА ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Шуҳрат АБДУРАҲМОНОВ, Андижон вилояти Пахтаобод тумани ҳокими:

– Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган мазкур тадбир мамлакатимизда барча соҳалар қатори меъморчилик, қурилиш саноати ҳам юқори суръатларда ривожланаётганининг ўзига хос намойишидир. Истиқлол йилларида юртимизда бирбиридан чиройли, замонавий маъмурий бинолар, таълим, маданият, санъат муассасалари барпо этилди. 2009 йилнинг мамлакатимизда Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили деб эълон қилиниши қишлоқларимиз қиёфасини ўзгартириш, аҳоли хонадонларини обод этиш борасида янги имкониятларни очди.

Кўргазмада намойиш этилаётган лойиҳаларда, аввало, янги аҳоли пунктларининг муҳандислик-коммуникация тизимлари эътиборга олинган. Масалан, уй қурилажак жойга энг биринчи навбатда йўл солинади. Шунинг учун ҳам кўргазмага қўйилган лойиҳаларда йўллар, табиий газ, ичимлик суви, электр линияларини ўтказиш, канализация тармоқларини барпо этиш, манзарали дарахт экиш, кўприклар қуриш назарда тутилган. Бу юмушлар асосан маҳаллий ҳокимият органлари зиммасига юкланган. Шу нуқтаи-назардан кўргазмада бевосита иштирок этиб, намунавий лойиҳаларни амалга ошириш, молиялаштириш механизми, қўлланиладиган маҳаллий қурилиш материаллари, замонавий қурилиш технологиялари билан танишаётганимиз айни муддаодир.

(Давоми 2-саҳифада)

ТРАНСЧЕГАРАВИЙ ДАРЁЛАРНИНГ ЮҚОРИ ҚИСМИДАГИ ЙИРИК ГЭСЛАР:

УЛАР ЭКОЛОГИК ХАВФСИЗЛИККА, ДАРЁЛАРНИНГ ҚУЙИ ҚИСМИДА ЖОЙЛАШГАН АҲОЛИ ҲАЁТИ ХАВФСИЗЛИГИГА КАФОЛАТ БЕРА ОЛАДИМИ?

Ёки Саян-Шушенск фалокати огоҳликка чорлайди

Йирик сув омборларидаги гидроиншоотларнинг хавфсизлиги масаласи, уларнинг фаолияти қуйида яшовчи одамлар ва атроф-муҳитга таҳдид солаётгани бугун экологлар учун ҳам янгилик эмас. Чунки, хаёлпарастлик асосидаги табиатни инсон қўли билан жиловлаш, бўйсундириш ғояси қанчалик бемаънилик, калтабинлик эканлигини бир авлод кўз ўнгида содир бўлган экологик фожиалар исботлаб берди, қўйди.

Узоққа бормайлик. Трансчегаравий сув оқимларига айланган Амударё ва Сирдарё сувидан чўлларни ўзлаштириш баҳонасида тажовузкорона фойдаланиш эндиликда Орол фожиасига айланди, тузатиб бўлмас аянчли оқибатларга олиб келди. Собиқ иттифоқ давридаги бундай калтабин сиёсат ва бу сиёсатнинг ворислари эса ана шу глобал аҳамият касб этган экологик фожиани бартараф этиш ўрнига, уни оғир мерос тариқасида бугунда мустақил бўлган Марказий Осиё давлатларига қўш-қўллаб топширдилар.

Нафақат Россия Федерацияси ҳудудида, балки дунёдаги энг йирик гидроиншоотлардан бири – Саян-Шушенск ГЭСида яқинда содир бўлган фалокат бу оғир меросдан қутулишда, трансчегаравий дарёлар сувидан фойдаланишда нақадар теран, соғлом ва оқил сиёсат зарурлигини яна бир бор исботлаб берди. Ҳудудий жиҳатдан жаҳонда энг йирик давлат – Россия Федерациясида ишлаб чиқарилаётган электр энергиянинг 15 фоизини таъминлайдиган ГЭСда содир бўлган фожиа дарёларда йирик тўғонлар қуриш нафақат инсоният учун, балки атроф-муҳит, табиат учун аянчли оқибатларга олиб келиши мумкинлигини кўрсатиб, она табиатнинг биз инсонларни огоҳликка даъват этувчи ҳайқириғи бўлди, десак хато қилмаймиз.

Ҳолбуки, 1978 йилда фойдаланишга топширилган Саян-Шушенск ГЭСи тармоқдаги энг ишончли ва мустаҳкам иншоот сифатида Гиннеснинг рекордлар китобига киритилган ҳамда бу борада дунёда тенги йўқ иншоот, деб топилган эди.

(Давоми 2-саҳифада)

ОБУНА - 2010

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

"Qishloq hayoti" ва унинг иловаси "Hayot" газеталарига 2010 йил учун обуна бошланди. Обуна газета таҳририяти ва обуна уюштирувчи ташкилотлар томонидан **нақд пул** тўлови ёки **пул ўтказиш** йўли билан ҳамда **пластик карточка** орқали амалга оширилади.

БИЗНИНГ НАШР ИНДЕКСЛАРИМИЗ:
"Qishloq hayoti" ва "Hayot" биргаликда — 144
"Hayot" — 145

Qishloq hayoti
Қишлоқ ҳаёти

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Агросаноат комплекси таркибидаги ҳамда шу тармоққа дахлдор вазирликлар ва идоралар —

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, "Ергеодезкадастр", Табиатни муҳофаза қилиш Давлат қўмиталари, "Ўздонмаҳсулот", "Ўзкимёсаноат", "Ўзагросуғурта", "Ўзвиносаноат-холдинг", "Ўзбекенгилсаноат", "Ўзқишлоқхўжаликмашлизинг" компаниялари, "Ўзпахтасаноат", "Ёғ-мой ва озиқ-овқат саноати", Ўзбекистон фермер хўжаликлари, "Ўзагромашсервис", "Ўзгўштсутсаноат" уюшмалари, "Агробанк", "Қишлоқ қурилиш банк", Халқ банки, "Гидрометеорология" бош бошқармаси, Агросаноат ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши, "Ўздавдонинспекция", "Сифат" маркази

ҲУҚУҚИНИ ТАЛАБ ҚИЛГАН БУРЧИНИ УНУТМАСИН

Мамлакатимизда фермер хўжаликларини, шу аснода пахтачилик, ғаллачилик, чорвачилик, сабзавотчилик ва балиқчиликни ривожлантиришга йил сайин эътибор кучаймоқда. Президентимиз фармонлари ҳамда қарорлари, ҳукуматимиз қарорлари талаблари моҳиятини тўғри англаган фермерлар бу соҳанинг ойдин йўлига чиқиб олдилар. Вилоятимиздаги юзлаб шундай фермер хўжаликлари хусусида илиқ сўз айтиш мумкин. "Қишлоғим гул ҳаёти – Ватаним тараққиёти" деб фаолият кўрсатаётган фермерлар муносиб тақдирланмоқда.

Мана шундай имкониятлар эшиклари очилган бир пайтда қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлай олмаётган фермерлар ҳам, афсуски, учраб турибди.

Вилоят прокуратураси органлари асосий эътиборни деҳқон ва фермер хўжаликлари чорвачилик ва қишлоқ хўжалиги соҳасига оид бошқа қонунлар ижросини таъминлашга қаратиб, жорий йилнинг етти ойида 235 та текширишлар ўтказди. Улар бўйича 12108 та прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди.

Олтиариқ туманидаги "Муҳаммад Маматқул Файзи" фермер хўжалигида 14,74 гектар, Бувайда туманидаги "Бекобод замини саховати" фермер хўжалигида 8 гектар, "Рухшона Баҳор" фермер хўжалигида 4 гектар, "Очил Саркор" фермер хўжалигида 2 гектар ғалла ва пахта майдонлари бузилиб, ўрнига бошқа экинлар экилиши оқибатида давлат манфаатларига кўп миқдорда зарар етказилган. Мазкур ҳолатлар юзасидан фермер хўжаликлари раҳбарларига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

Қишлоқ хўжалигида сув ресурсларидан оқилона фойдаланилиши аҳволи ўрганилганда, бир қатор қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйилганлиги аниқланди.

Айрим фермерлар суғориш ишларини ўз муддатларида олиб бормаган, айримлари эса пахта майдонларини қўллатиб юборганлиги оқибатида суғориш ишлари ўта сифатсиз амалга оширилган.

Фурқат туманидаги "Дўстлик Водий Файзи" ММТП ҳудудида жойлашган "Алиев Турсунали" ва "Ортиқов Асрорбек" фермер хўжаликларининг 18 гектардан жами 36 гектар ғўза майдонларида суғориш ишлари ўз муддатларида олиб борилмаган.

Аниқланган қонунбузилишларини бартараф этиш юзасидан туман прокуратураси томонидан туман ҳокими ва 35 нафар бошқа мансабдор шахс расман огоҳлантирилиб, туман ҳокими номига тақдимнома киритилди.

Тошлоқ туманидаги "Зебинисо Сулаймонова" фермер хўжалигига қарашли 11 гектар майдондаги пахта майдонининг айрим қисмлари қўллатиб юборилиб, ўта сифатсиз суғорилганлиги учун фермер хўжалиги раҳбари маъмурий жавобгарликка тортилди.

Бу каби қонунбузилишларга йўл қўйган "Ҳанифахон ЖБИ", "Нурафшон дала жилоси" ҳамда "Аминжон Мўминов" фермер хўжаликлари раҳбарларига нисбатан ҳам маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди.

Тошлоқ туманидаги 9 та сувдан фойдаланувчилар уюшмаларининг раҳбарлари масъулиятсизлиги ва ўз хизмат вазифаларига юзаки ёндашиб, фермер хўжаликларининг пахта майдонларида суғориш ишларини олиб бориш графиги оқилона тузилмаган. Натижада 38 та фермер хўжаликларининг 1187 гектар пахта майдонларини суғориш муддатидан кечиккан. Оқибатда бу омил ғўза ривожланишига салбий таъсир кўрсатган.

Сувдан фойдаланувчилар уюшмалари раҳбарлари, "Исфайрам-Шоҳимардон" ирригация тизими Тошлоқ тумани бўлими бошлиғи А.Ўтанбоевга нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди. Ғўзани суғоришда агротехник қоидаларга риоя этмаганлиги учун Охунбобоев тумани қишлоқ ва сув хўжалиги бўлими бошлиғи ўринбосари Т.Раҳматов ва "Норин-Фарғона" ирригация тизими бошқармаси бўлим бошлиғи А.Раҳимовларга нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди.

Вилоят прокуратураси органлари томонидан деҳқон ва фермер хўжаликларининг қонуний манфаатларини ҳимоялаш, уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича бир қатор амалий ишлар бажарилмоқда.

Ҳар бир фермернинг қонунларимизга қатъий риоя этиши кўзланган мақсадлар сари илдам одимлашга хизмат қилади.

Ўктам ПЎЛАТОВ,
Фарғона вилояти прокуратураси бўлим бошлиғи.

Назорат

ТРАНСЧЕГАРАВИЙ ДАРЁЛАРНИНГ ЮҚОРИ ҚИСМИДАГИ ЙИРИК ГЭСЛАР:

УЛАР ЭКОЛОГИК ХАВФСИЗЛИККА, ДАРЁЛАРНИНГ ҚУЙИ ҚИСМИДА ЖОЙЛАШГАН АҲОЛИ ҲАЁТИ ХАВФСИЗЛИГИГА КАФОЛАТ БЕРА ОЛАДИМИ?

Ёки Саян-Шушенск фалокати огоҳликка чорлайди

(Боши 1-саҳифада)

Ана шундай ишончли ва қудратли гидроиншоотда жорий йилнинг 17 августида катта фалокат содир бўлди. Оқибатда саноқли дақиқалар ичида ГЭСнинг бир неча агрегатлари, машина зали вайрон бўлиб, парча-парча бўлакларга айланди. Фақатгина мўъжиза туфайли ва автоматик бошқариш тизими ишдан чиққан шароитда ходимларнинг тезкор ҳаракати аҳолини ва минтақани глобал экологик фожиадан қутқариб қолди, десак хато қилмаймиз.

Лекин барибир 70 дан ортиқ одам ушбу фожиа қурбони бўлди. Содир бўлган фалокат атроф-муҳитга зарба берди. Ишдан чиққан агрегатлардан оққан нефть маҳсулотлари Енисей дарёсида 80 километр узунликда доғ ҳосил қилди. Бунинг натижасида қанчадан-қанча балиқлар нобуд бўлиб, инсон қўли билан экологик вазият издан чиқди. Эндиликда бундан биринчи навбатда инсоннинг ўзи азият чекмоқда.

Оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган маълумотлар таҳлили шуни кўрсатадики, ушбу гидроэлектрстанцияни ишлатиш ва таъмирлаш учун ҳар йили жуда катта миқдорда маблағ сарфланган. Лекин барибир ўта жиддий фожиа юз берди. Ҳалигача фалокат туфайли келтирилган зарарнинг аниқ миқдори эълон қилингани йўқ. Фақатгина шуни аниқ айтиш мумкинки, ГЭСни қайта тиклаш учун 40 миллиард рубль, яъни 1,3 миллиард АҚШ долларидан кўпроқ маблағ талаб қилинар экан.

Энди ҳақли савол туғилади. Бу фалокат нима учун ва нима сабабдан содир бўлди? Нима учун дунёда энг ишончли ва мустаҳкам деб топилган ГЭС бундай фавқулодда вазиятга тайёр эмас эди? Нима учун қамрови жуда кенг бўлиши мумкин бўлган фожиани автоматика ва бир неча босқичли ҳимоя воситалари бартараф этмай, балки унга саноқли бўлган одамларнинг матонати ва жасоратигина рўбарў келди?

Биз ўзга юртда, биздан олисда содир бўлган ушбу фожиа тафсилотини ачиниш билан, айни дамда хавотир ҳисси аралаш ўрганиб чиқдик. Ўрганиб чиқдигу, минтақамиз шунга ўхшаш, айнан шундай хавф-хатарли гидроиншоотлардан, биринчи навбатда Тожикистон ва Қирғизистондаги Нурек ва Тўхтағул ГЭСларидан қуйида жойлашганлигидан ташвишимиз, хавотиримиз янада кучайди. Ҳа, бизнинг ташвишимизда ҳам, хавотиримизда ҳам жиддий асослар бор.

Қуйидаги ҳолатга эътибор беринг-а: Тожикистондаги Нурек ГЭСи Саян-Шушенск гидроиншооти билан қарийб тенгдош, яъни 1980 йилда ишга туширилган бўлиб, дунёдаги энг баланд – 310 метрлик тўғонга эга. Саян-Шушенск ГЭСи эса 240 метр баландликдаги тўғони билан бу борада жаҳонда еттинчи ўринда туради. Нурек ГЭСи сув омбори 10,5 миллиард кубометр обиҳаётни ўзига жамласа, яна бир қўшнимиз – Қирғизистондаги 215 метр баландликдаги тўғонга эга бўлган Тўхтағул сув омборининг сиғими 19,5 миллиард кубометрга тенг. Маълумки, ушбу гидроиншоотлар Марказий Осиёдаги барча давлатлар ҳудудидан оқиб ўтувчи трансчегаравий дарёларда жойлашган.

Айни пайтда Тожикистон ва Қирғизистон Марказий Осиёдаги энг йирик дарёлар – Амударё ва Сирдарёнинг юқори қисмидаги ушбу ГЭСлардан қўшнилар манфаатини назар-писанд қилмасдан, ички манфаатлар учун истаган тартибида фойдаланмоқда. Яъни, Нурек ва Тўхтағул гидроиншоотлари эндиликда Тожикистон ва Қирғизистоннинг энергетика бўйича юзага келган муаммоларини ҳал этишга хизмат қилаётир. Ҳолбуки, ҳар иккала сув омбори ҳам аслида трансчегаравий дарёларнинг қуйи қисмида жойлашган давлатларда суғориладиган ерларда деҳқончиликни ривожлантириш учун обиҳаёт тўплаш мақсадида қурилган. Лойиҳа ҳам шунга мўлжалланган. Лекин сув омборларидан лойиҳа талаблари қўпол равишда бузилган ҳолда фойдаланилмоқдаки, бунинг оқибатида эртага бугунгидан ҳам ташвишли экологик вазият, хавф-хатар юзага келиши мумкин. Бунинг устига осмонўпар тўғонларга дарз кетса, тасаввур қилиб бўлмас даражада фалокатли фожиа содир бўлиши, яъни юз минглаб, миллионлаб одамларнинг тақдири бошқариб бўлмайдиган даражадаги даҳшатли сув оқимининг лойқалари тагида қолиб кетиши мумкин.

Бу, кўз юмиб бўлмайдиган аччиқ ҳақиқат, жиддий ва ҳаққоний хавф-хатардир. Бундан эса ҳозирданоқ тегишли хулоса чиқармоқ керак. Бизнингча, зудлик билан манфаатдор халқаро ташкилотлар ва давлатлар иштирокида Марказий Осиёдаги амалда фаолият кўрсатаётган барча йирик сув омборларидаги ГЭСларнинг, биринчи навбатда Нурек ва Тўхтағул гидроиншоотлари технологик тизимини яхлит ва чуқур текширувдан ўтказмоқ зарур. Содир бўлиши мумкин бўлган фалокатларнинг олдини олувчи кучли ва ишончли механизм яратмоқ даркор. Бу ўринда албатта гидроиншоотларда ишлаётган мутахассисларни аттестациядан ўтказиш, керак бўлса, малакасини оширишни унутмаслик лозим. Сув омборлари ва ГЭСларнинг стратегик аҳамиятга эга эканлигини ҳисобга олиб, уларни ҳушёр ва жуда ишончли қўриқламоқ давр тақозосидир.

Минтақамизда юзага келган қалтис экологик вазият дарёларнинг юқори қисмида жойлашган давлатлар янги йирик гидроиншоотларни, жумладан, Қирғизистонда Қамбарота, Тожикистонда Рогун ГЭСларини қуриш лойиҳасини амалга оширишга зўр бериб ҳаракат қилинаётгани оқибатида янада таранглашиши мумкин. Биз трансчегаравий дарёлар сувидан самарали ва адолатли фойдаланиш масалаларини бир неча бор кўтариб чиқдик. Мавжуд муаммо минтақамиздаги экологик вазият барқарор эмаслигидан янада таранглашиши мумкин. Янги баҳайбат ГЭСлар қурилиши учун танланган жойларда сейсмик ҳолат жуда қалтис – 9-10 баллик зилзилалар бўлиб турадиган ҳудудда эканлигини ҳам зинҳор унутмаслик керак.

Умуман олганда, Саян-Шушенск фожиаси минтақамизда трансчегаравий дарёлар сувидан фойдаланишни нафақат унинг қуйи оқимида жойлашган давлатлар манфаатларини, балки халқаро ҳуқуқ нормаларини ҳурмат қилиш, шу билан бирга табиий мувозанат бузилмаслигини кафолатлаш асосида ташкил этиш кераклигини яна бир бор исботлади. Энг асосийси, гигант тўғонлар қуриб, арзон электр энергияси ишлаб чиқаришни кўзлашдан олдин, ўз халқи ва қўшнилари хавфсизлигини, атроф-муҳитга, табиатга зарар етказмасликни ўйлаш даркор. Тўғриси, одамларга ва минтақамиз экологиясига баландпарвоз лойиҳалар эмас, уларнинг хавфсизлигига ишончли кафолат зарур. Ахир, "Қош қўяман, деб кўз чиқариш" кимга ҳам керак.

Борий АЛИХОНОВ,
Ўзбекистон экологик ҳаракати Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси.

Ихтиро

Вилоятдаги йирик ишлаб чиқариш корхоналарида, шунингдек, ўта муҳим ва тоифаланган иншоотларда содир бўладиган катта ҳажмдаги ёнғинларни бартараф этишга мўлжалланган "Кўпикли ёнғин ўчириш қурилмаси" ихтиро қилинди.

Кўпикли ёнғин ўчириш қурилмаси

Мазкур қурилма нефть ва газни қайта ишлаш корхоналаридаги катта ҳажмдаги нефть маҳсулотлари сақланадиган сиғимларда содир бўлган ёнғинларни ўчиришга мўлжалланган.

Ушбу ихтиро қурилмаларни ёнғин чиққанда зудлик билан ҳаракатга келтириш, бошқарув хавфсизлигини таъминлаш, шунингдек, кўпик йўналишини тўғридан-тўғри ёнғин ўчоғига узатиш, нефть ва нефть маҳсулотлари сақланадиган идишларда ёнғинни қисқа фурсатларда тезлик билан ўраб олиш ва ўчириш имконини беради.

– Янги қурилма айниқса, халқ хўжалигидаги ўта муҳим объектларда ёнғинларни бартараф этишга мўлжалланган, – дейди ихтиро муаллифи вилоят ИИБ ёнғин хавфсизлиги бошқармаси бошлиғи Дилшод Пўлатов. – Йирик ёнилғи сақлаш сиғимларининг ўзида ўрнатилган одатдаги қурилмалар нефтдан олинадиган ёнувчи суюқликлар таъсирида емирилиб, тез ишдан чиқиб қолар эди. Янги қурилма бундай камчиликлардан ҳоли бўлишидан ташқари, катта ёнғин содир бўлганда узоқдан туриб хавфсиз бошқариш имконини беради.

Ҳусан ТЕМИРОВ,
"Qishloq hayoti" мухбири.
Қашқадарё вилояти

Пахтазор нафаси

ЕТАКЧИГА КЎП НАРСА БОҒЛИҚ

Поп тумани "Найман" муқобил машина-трактор парки ҳудудидаги "Хўжамқул ота Маҳкамов" фермер хўжалигининг бошлиғи Шокиржон Ортиқов деҳқончиликда катта тажриба тўплаган пахтакорлардан бири. Етакчилигидаги фермер хўжалигида ҳар йили пахта ва ғаллачиликдан баракали хирмон кўтариб келинади.

– 38 гектар майдонда деҳқончилик қиляпмиз, – дейди фермер. – 21 гектар майдондаги буғдойдан 87 тонна бошоқли дон сотдик. Ортгани сувчиларга, хўжалик аъзоларига, маҳалладаги кам таъминланган оилаларга тақсимланди.

Найман шароитида деҳқончиликнинг ўзига хос ва мураккаб томонлари мавжуд: экин майдонлари асосан шўрхок ерларни ташкил этади. Бундай шароитда ер шўрини ўбдон ювмай туриб, деҳқончилик қилиб бўлмайди. Иккинчидан, сув танқислиги ёзда, айниқса, вегетация даврида сезиларли даражада кечади. Шунга қарамай фермер хўжалиги далаларида пахта ҳосили учун мустаҳкам замин яратилди. Бугунги кунда кўсаклар очилиб, теримга пухта ҳозирлик кўрилди.

СУРАТДА: *фермер Шокиржон Ортиқов шогирди Маҳмуджон Қодиров билан ҳосил чўғини чамалаётир.*

Маъмур МУСУЛМОНОВ олган сурат.
Наманган вилояти

Йўлсозлар ғайрати

Автомобиль йўлларини равонлаштириш ва аҳолига транспорт хизмати кўрсатишни янада яхшилаш "Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили" Давлат дастурининг муҳим йўналишларидан биридир. Шунга асосан Жарқўрғон туманида 9 чақиримлик автомобиль йўлларини модернизация қилиш белгиланган. Ҳозиргача туман йўлсозлари 3 чақиримдан зиёд масофага асфальт ётқизишди.

Ж.АНОРОВ.
Сурхондарё вилояти

СЎЗ – КЎРГАЗМА ИШТИРОКЧИЛАРИГА

(Боши 1-саҳифада)

Абдумажид НУРҚУЛОВ, Самарқанд вилояти Пахтачи тумани ҳокими:

– Давлатимиз раҳбарининг 2009 йил 3 августда қабул қилинган «Қишлоқ жойларда уй-жой қурилиши кўламини кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан туманимиздаги Зиёвуддин қишлоғида намунавий лойиҳалар асосида 20 уйдан иборат янги посёлка барпо этилиши кўзда тутилган. Қурилиш ишларини Президентимизнинг жорий йил 29 январда қабул қилинган уй-жой фондини фойдаланишга тайёр ҳолда топшириш шартларида реконструкция қилиш ва таъмирлаш бўйича пудрат ишларини кенгайтиришни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги қарори асосида ташкил этилган пудрат ташкилотлари тендер асосида амалга ошириши режалаштирилган.

Мазкур қарорда ихтисослаштирилган таъмирлаш-қурилиш ташкилотларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилган. Зеро, бундай ташкилотлар қишлоқларимиз қиёфасини янада яхшилаш, халқимизнинг уй-жой қурилиши, таъмирлаш хизматларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш, соҳада рақобат муҳитини шакллантириш, хизматларнинг нархини арзонлаштириш, аҳолини, айниқса, ёшларни иш билан таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Туманимизда ана шундай тўртта ихтисослаштирилган таъмирлаш-қурилиш ташкилоти фаолият кўрсатмоқда. Уларга қишлоқ хўжалигида фойдаланилмаётган жойдан 3,8 гектар ер ажратиб берилди.

Аббос НИЁЗОВ, Қашқадарё вилояти Қарши тумани, архитектор:

– Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган кўргазма юртимизда аҳолининг фаровон ҳаёт кечиришини таъминлашга, қишлоқларимиз қиёфасини тубдан ўзгартиришга қаратилган оқилона сиёсат самарасидир. Бу ерда таклиф этилаётган намунавий лойиҳаларни, замонавий қурилиш материалларини кўриб, бўлғуси қишлоқларимизнинг қиёфаси кўз ўнгимда гавдаланди.

Туманимизда "Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили" Давлат дастури асосида изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Янги типдаги қишлоқ аҳоли пункти қурилиши учун қишлоқ хўжалигида фойдаланилмайдиган 33 гектар ер майдони ажратилди. Жорий йил охирига қадар 32 та уй-жойни барпо этиш учун тегишли ташкилотлар билан келишган ҳолда лойиҳа ишлаб чиқилди. Бу уйлар 3, 4 хонали бўлиб, барча қулайликларга эга. Қурилиш ишлари янги ташкил этилган ихтисослаштирилган таъмирлаш-қурилиш корхоналарига топширилади. Туманимизда қурилаётган "Хонобод" шаҳарчасида газ, коммуникация масалалари ҳал этилган. Ҳозир посёлкага йўл солиш, мактаб, ҳаммом ва бошқа маиший хизмат кўрсатиш объектлари қуриш лойиҳалари тайёрланмоқда.

Баҳромжон НУРМАТОВ, Наманган вилояти Учқўрғон тумани ҳокими:

– Президентимиз ташаббуси билан ташкил этилган "Қишлоққурилишлойиҳа" бош лойиҳа-қидирув институти томонидан ўтган қисқа давр ичида қишлоқларда татбиқ этиладиган намунавий лойиҳаларни тайёрлаш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилганини кўрдик.

Қишлоқда якка тартибда уй-жой қуриш учун таклиф этилган лойиҳалар мамлакатимизнинг ҳар бир минтақаси шароитидан келиб чиққан ҳолда тайёрланган. Туманимизнинг Яшикобод қишлоғида ҳам ана шундай намунавий лойиҳаларга мувофиқ, 40 уйдан иборат янги аҳоли пункти барпо этиш режалаштирилган. Ҳозир у ерда ер ишлари бошлаб юборилган.

Мамлакатимизда бундай кенг кўламдаги ишларга қўл урилиши натижасида маҳаллий хомашёдан қурилиш материаллари ишлаб чиқариш янада кенгайишига йўл очилади. "Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили" Давлат дастурида қишлоқларда барпо этиладиган уй-жойлар учун қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш, янги технологияларни олиб кириш бўйича аниқ вазифалар белгилангани ҳам бунинг далилидир. Бу лойиҳаларни амалга ошириш қурилиш харажатларини камайтириш имконини беради.

Айни чоғда қурилиш корхоналари изчил ривожланишига қулай имконият яратилмоқда. Бунинг самарасида минглаб янги иш ўринлари очилади. Қишлоқ аҳолиси, биринчи навбатда касб-ҳунар коллежларини тамомлаган ёшларимиз қурилиш ишларига жалб этилади, яъни иш билан таъминланади.

Кўргазмада иштирок этиб, бу борада етарли маълумот, таассуротга эга бўлдик.

ЎзА мухбирлари
Олим ТЎРАҚУЛОВ,
Сайёра ШОЕВА,
Холмурод САЛИМОВ
ёзиб олди.

Омадли ихчам ҳамён эгалари

Қарор ва ижро

Президентимизнинг 2006 йил 3 августдаги "Пластик карточкалар асосида нақд пулсиз ҳисоб-китоблар тизимини янада ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори ижросини амалга ошириш мақсадида "МИКРОКРЕДИТБАНК" ОАТБ томонидан амалий ишлар қилинмоқда.

Мазкур хизмат турини аҳоли ўртасида оммалаштириш, пластик карточкалардан фойдаланувчилар сафини кенгайтириш, аҳолига бу борада қулай шарт-шароит яратиш учун банк томонидан бир қатор лойиҳалар амалга оширилаётир. Шу ўринда таъкидлаш жоизки, нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш тизимини шакллантиришда, пул маблағларининг банкдан ташқарида айланишини қисқартиришда пластик карточкалар муҳим аҳамиятга эга.

Истиқлолимизнинг 18 йиллик байрами муносабати билан "Микрокредитбанк" томонидан эмиссия қилинган пластик карточкалар ҳамда ўрнатилган терминаллар эгалари ўртасида ютуқли ўйинлар танлови эълон қилинган эди. 100 000 сўм (ва ундан ортиқ) транзакциялар ўртасида лототрон асосида амалга оширилган танловда 1,5 минг терминал ва 19 мингдан зиёд пластик карточка иштирок этди.

Танловда қуйидагиларга омад кулиб боқди:

№	Ютуқ	Ютуқ эгаси Ф.И.	Рўйхатдан ўтган филиал номи
1	DVD Player	Бобоев Озод	Хоразм вилояти Урганч шаҳри
2	DVD Player	Шоимов Чари	Сурхондарё вилояти Ангор тумани
3	DVD Player	Буранова Барногул	Сурхондарё вилояти Музработ тумани
4	DVD Player	Суяров Мансур	Самарқанд вилояти Каттақўрғон тумани
5	DVD Player	Шералиев Шухрат	Сурхондарё вилояти Термиз шаҳри
6	Чангютгич	Какунашвилли Гулбодом	Қашқадарё вилояти Китоб тумани
7	Чангютгич	Эргашев Бабахон	Сурхондарё вилояти Қумқўрғон тумани
8	Чангютгич	Сафаров Журабек	Бухоро вилояти Шофиркон тумани
9	Чангютгич	Усанов Дурбек	Сурхондарё вилояти Қумқўрғон тумани
10	Чангютгич	Холбоев Юсуф	Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани
11	Супер ютуқ телевизор	Усаров Анвар	Қашқадарё вилояти Бешкент тумани

Энг фаол терминал эгасига – 1 дона рангли телевизор (54 см).
Ушбу ютуқ "Микрокредитбанк"нинг Тошкент вилояти Пскент филиали мижози "S.M. Dinil Tabbasum" хусусий корхонасига топширилди.

ГУЛИСТОНДА ҚОВУН САЙЛИ

Унда 30 турга яқин камёблашиб бораётган ва янги яратилган қовун навлари намойиш этилди.

Сирдарё вилояти ўзининг ширин-шакар қовун-тарвузлари билан машҳур. Кейинги йилларда хориждан сунъий чатиштирилган тарвуз, қовун уруғларининг кириб келаётганлиги бободеҳқонларимиз минг йиллар давомида яратган сара ва шифобахш навларга маълум вақт соя солиб тургандек бўлди. Республикамиз Президенти Ислом Каримов Сирдарё вилоятига ташрифи чоғида бу замин деҳқонлари ширин-шакар қовун-тарвузлари билан машҳурлигини тилга олар экан, унинг довруғини тиклаб, номдор қовун-тарвуз навларини кўпайтириш, қадимий байрамларимиздан бири — қовун сайли анъанасини тиклаш истагини билдирган эди. Мана, уч йилдирки, Сирдарё вилояти маркази Гулистон шаҳрида анъанавий қовун сайли ўтказиб келинаётир.

Ўтган шанба куни ҳам шаҳарнинг Навоий шоҳкўчаси байрамона тусни эгаллади. Эрта тонгдан карнай-сурнай садолари баралла янграй бошлади. Энг сара, тилими тилни ёрадиган қовун-тарвузларни олиб келган деҳқонлар ўз маҳсулотларини намойиш эта бошладилар. Қовун сайли тантаналарини вилоят ҳокими Абдураҳим Жалолов очиб, воҳа деҳқонларини анъанавий байрамлари билан чин дилдан қутлади.

Қовун сайли бободеҳқонларнинг катта кўрик-танловига айланиб кетди. Энг камёб ва кўп қовун-тарвуз навларини намойиш этган, уларни қайта ишлаб, ўндан ортиқ маҳсулот олаётган Мирзаобод туманидаги "Дилшод" фермер хўжалиги раҳбари Убайдулла Қўшбоқов кўрик-танловда фахрли биринчи ўринни эгаллади ва рангли телевизор билан мукофотланди. Иккинчи ва учинчи ўринлар Сирдарё, Сардоба, Гулистон ҳамда Сайхунобод туманлари деҳқонларига насиб этди. Ғолиблар рангли телевизорлар билан тақдирландилар.

Бозорбой БЕКМУРОДОВ,
"Qishloq hayoti" мухбири.
Сирдарё вилояти

ШОЛИЧИЛИК: *Анжуман*

Изланиш, натижа, истиқболдаги вазифалар

Қашқадарёлик Узоқ полвоннинг довруғини бутун республика аҳли биларди. Бир куни унинг хонадонида катта тадбир бўлиб ўтди. Базму жамшиддан сўнг анча вақтгача полвоннинг тантилигига муносиб сўзлар айтилган бўлса-да, бироқ ўнта қўй сўйгани билан элга ош бермаганини ҳам кўпчилик қайта-қайта таъкидлаб юришганди. Кези келгани учун бу мисолга алоҳида эътибор қаратдик. Кўриниб турибдики, баъзан тўй ва маъракалар ошсиз ўтса, кўпчиликка татимайди. Чунки юртимизда гуруч ва ундан тайёрланадиган таомларга одамларнинг меҳри бўлакча, севиб истеъмол қилинади. Шоир таърифлаганидек, "Инсонларнинг ардоқли ризқу рўзисан, Тўй ва удумларнинг ёруғ юзисан".

Мақола бошидан гуручга тўхталишимизнинг боиси бор. Ўтган асрнинг 70-йилларида республикамизда Шоличилик илмий-тадқиқот институтига асос солинганди. Ундан кўзланган асосий мақсад – шу маҳсулотнинг янги навларини яратиш ва минтақага мосларини танлаб, уни кўпайтиришдан иборат эди. Институт жамоаси шаклланиш, оёққа туриш, изланишнинг турли босқичларини босиб ўтди. Истиқлол йилларигача Марказий Осиёда ягона ҳисобланган ушбу салоҳиятли илмий марказда олиб борилган ўнлаб изланишлар тегишли ташкилотлар томонидан муносиб баҳоланган пайтлар ҳам бўлди. Раҳбарлар қўнимсизлиги изланишларга салбий таъсир этди.

Мустақиллик туфайли бошқа соҳалар қаторида бу ерда ҳам ислоҳотлар самараси яққол кўзга ташланяпти. Янги раҳбарият аввало илмга чанқоқ, изланувчан ёшларни жалб этди. Олимлар ва мутахассислар, дахлдор идоралар билан ҳамкорлик йўлга қўйилгач, шолининг серҳосил, эртапишар ҳамда сувсизликка чидамли навлари устида тадқиқотлар олиб боришга киришилди. Зарур паллада селекционерлар моддий ва маънавий қўллаб-қувватланди. Гапнинг рости, институтнинг ўтмишидан бохабар бўлган айрим кишилар сўнгги пайтда олиб борилаётган тадқиқотлар самараси кутилган натижани беришига унчалик ишонишмаганди. Аммо гумонлар асоссиз эканини аҳил жамоа меҳнати, ятатувчанлиги билан исботлади. Шолининг "Истиқлол", "Истиқбол", "Мустақиллик" ва "Искандар" каби бир неча навлари тажрибадан муваффақиятли ўтди ҳамда республикамиз далаларида экилиб, серҳосил, эртапишарлиги билан фермерлар қалбидан жой олди. Айни пайтда ана шу навларга нафақат юртимизда, балки Туркманистон, Қирғизистон, Тожикистон каби бир қатор давлатларда ҳам қизиқиш катта бўлмоқда.

Дунё мамлакатларида ҳали-ҳануз кескинлашиб бораётган молиявий-иқтисодий инқироз юртимизга ўз таъсирини ўтказмаслиги учун Президентимиз, республика ҳукумати барча чора-тадбирларни кўрмоқда. Давлатимиз раҳбарининг бу борадаги китоблари институт жамоасига ҳам дастурламал бўлаяпти. Шолининг серунум навларини яратиб, озиқ-овқат маҳсулотлари сероблигини таъминлаш уларнинг асосий муддаосига айланган. Шу мақсадда жорий йил ҳисобидан бир неча нав районлаштирилиб, фермерларга етказиб берилди, яна 2 та янги нав давлат реестрига киритилди. Насиб этиб, синов кўнгилдаги натижани берса, демак, сувсизликка чидамли ва серҳосил шоли нави яна иккитага кўпаяди.

Маълумки, кейинги йиллардаги табиий иқлимнинг тез-тез ўзгариб туриши ҳосил чўғининг камайишига ҳамда турли зараркунандаларнинг кўпайишига шароит яратаётир. Бошқа экин турлари қаторида шоличилик соҳасида ҳам буни кузатиш мумкин.

Муаммони бартараф этиш учун эса фақат ички имкониятлар кифоя қилмаслиги табиий. Шу боис эндиликда шоличиликда бой тажриба тўплаган давлатлар билан ҳамкорликни шакллантиришга эътибор кучайтирилаётир.

Бир мисол. Жорий йилда Хитой давлатидаги "Vian Long Ping High-Tech Agriculture Co.LTD" компанияси ҳамда Хитой Халқ Республикаси Фан ва технологиялар вазирлиги билан истиқболли шартномалар тузилиб, гибрид шоли бўйича Ўзбекистон–Хитой қўшма лабораторияси очилишига эришилди. Айни пайтда ана шу давлатдан соҳага дахлдор янги технологиялар ва шоли ўриш ҳамда янчишга мослаштирилган ихчам техникалар ҳам олиб келинди. Шунингдек, Хитойдан келтирилган бир неча турдаги шоли навлари тажриба майдонларига экилиб, синовдан ўтказилаётир. Демак, бу соҳа ривожида яна бир дадил қадам ташланди, дегани.

Шоличиликни сердаромад манбага айлантириш бўйича анчагина ишлар қилинмоқда. Шунга қарамай, баъзи муаммолар ҳам йўқ эмас. Масалан, кўпчилик фермерлар ҳанузгача шолини кўчатлаб экиш усулидан оқилона фойдаланишмаяпти. Ваҳоланки, бу усул нафақат экин ривожини тезлаштиради, балки сувни тежашга ҳам имкон беради. Ёки шоли мелиоратив экин эканлиги кўпчиликка аён. Шу боис шўрланган майдонларда уни экиб, яхшигина ҳосил олишга эришиш шўрхоккка чидамли навлар устида кўпроқ изланишлар қилишни тақозо этаётир.

Ўзбекистон Шоличилик илмий-тадқиқот институти жамоаси республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги илмий-ишлаб чиқариш маркази ва Қурғоқчилик минтақаларида қишлоқ хўжалиги бўйича тадқиқот ўтказиш халқаро маркази (ИКАРДА) ҳамкорлигида мазкур йўналишда бир қанча тадбирий ишларни амалга ошириб келмоқда.

Куни кеча институтда "Шоли ва дуккакли дон экинлари етиштиришни ривожлантиришнинг истиқболлари ва муаммолари" мавзусида ўтказилган илмий-амалий конференцияда кўтарилган асосий масалалар ҳам соҳада тадқиқотларни янада жадаллаштириш ва камчиликларга барҳам бериб, сувсизликка чидамли навларни кўпайтиришга қаратилди. Анжуманда Хитой Халқ Республикасидан ташриф буюрган мутахассислар ҳам иштирок этишди. Институт директори, биология фанлари доктори Йўлдош Саимназаров ва бошқаларнинг чиқишларида соҳанинг долзарб вазифалари алоҳида таъкидланди.

Мутахассислар гуруҳларга бўлинган ҳолда аниқ тадбирлар асосида иш олиб боришди. Айтайлик, шоли ва дуккакли дон экинлари, соя, мошнинг истиқболли навларини яратиш, бошланғич ҳамда элита уруғларини етиштириш, истиқболли навларнинг илғор агротехнологияларини ишлаб чиқиш, маҳсулотларни қайта ишлаш, аҳоли эҳтиёжини таъминлаб, четга экспорт қилиш тизимини такомиллаштириш шу куннинг долзарб масалаларидан бирига айланиши лозимлиги алоҳида таъкидланди.

Бир сўз билан айтганда, шоли етиштириш ҳам иқтисодиётимизнинг муҳим тармоқларидан бири. Давлат томонидан яратилаётган шарт-шароитлар соҳадан кўзланган натижага эришиш имконини беришига шубҳа йўқ. Демак, яқин орада эҳтиёждан ортган маҳсулотни экспорт қилиш салоҳияти янада ортиши тайин.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ,
"Qishloq hayoti" мухбири.

Кўпчилик ит, мушук каби уй ҳайвонларини боқишни яхши кўради. Ҳайвонларга кўрсатилган ғамхўрлик ва эътибор таҳсинга лойиқ. Бироқ, афсуски, ҳаммаям жониворларни қандай парваришлаш, уларнинг соғлиғини назорат қилиб бориш хусусида тўла тушунчага эга эмас. Бу эса айрим ҳолларда одамларга хавф-хатар, зиён-заҳмат етказиши мумкин.

МАСЪУЛИЯТ ҲАР ИШДА КЕРАК

ҳатто уй ҳайвонини боқишда ҳам

Одам ҳайвон тишлаши натижасида ҳам жисмоний, ҳам руҳий зарар кўради. Энг даҳшатлиси, бу ҳолатда қутуриш касаллигининг юқиш хавфи туғилади. Баъзи одамлар ит, мушук каби уй жониворлари касалланса ёки боқа олмаса, уларни кўчага ҳайдайди ёки аллақаёқларга ташлаб келади. Ана шу тахлит дайди итлар, мушуклар пайдо бўлади. Қаровсиз уй ҳайвонлари эса қутуриш касаллигининг манбаи сифатида атрофдагиларга катта хавф туғдиради.

– Республикамизда одамлар учун қутуриш касаллиги қўзғатувчисининг манбаи 95-97 фоиз ҳолатларда ит, 3-5 фоиз ҳолларда эса мушук ва бошқа ҳайвонлардир, – дейди Давлат санитария-эпидемиология маркази матбуот хизмати бошлиғи Нуриддин Тошбоев. – Мазкур касаллик одамга қутурган ҳайвондан асосан тишлаши, айрим ҳолларда тирнаши ёки сўлак тушиши натижасида юқади. Қутуриш касаллигининг қўзғалиш даврида беморнинг тана ҳарорати кўтарилади, қон томирларининг уриши тезлашади, сувни кўрганда, ҳатто сув тўғрисида эшитганда ютиш мушаклари тортишиб, қаттиқ оғрийди. Кейинчалик беморда ёруғликдан ва шовқиндан қўрқиш аломатлари пайдо бўлади. Беморнинг бадани терлаб, оғзидан сўлак оқа бошлайди, нафас олиши бузилади, мушаклари тортишади, эс-ҳуши кирарли-чиқарли бўлиб қолади. Шундан сўнг фалаж даври бошланиб, 15-20 соат ичида тананинг барча мушаклари фалажлана бошлайди. Бемор юрак қон-томир фаолиятининг бузилиши ёки нафас марказининг фалажи оқибатида ўлади.

Афсуски, қутуриш касаллиги одамларда аҳён-аҳёнда бўлса ҳам учраб турибди. Мазкур касалликни асаб тизимига таъсир қилувчи нейротроп вируслар қўзғатади. Вирусни сақловчи манбалар бўри, чиябўри, тулки, кемирувчилар, кўршапалак, шунингдек, ит ва мушук каби уй ҳайвонлари ҳисобланади. Итларда касалликнинг яширин даври икки ҳафтадан 8 ҳафтагача давом этади. Баъзида бу давр 8 ойгача чўзилиши мумкин. Касалликнинг илк кунларида ит эгасига бўйсунмайди, чақирса, қарамайди. Кейинроқ эса ит дуч келган тош, дарахт, латта ва бошқа нарсаларни ғажийди. У тўғри йўналишда чопиб кетади ва дуч келган нарсага, шу жумладан, ҳайвонлар ва одамларга ташланади. Ит шу ҳолатда кунига 50 километр масофагача югуриши мумкин. Борган сари оёқларида фалаж бошланиб, 5-6 кундан кейин нобуд бўлади. Мушукларда эса бу касаллик тўсатдан бошланади, улар жуда тажовузкор ва ҳужумкор бўлади. Касаллик бошланганидан 2-3 кун ўтгач, ўлади.

Одамларда эса қутуриш касаллигининг яширин даври 7 кундан бир йилгача чўзилиши мумкин. Аксарият ҳолларда касалликнинг ўртача яширин даври 10-14 кун бўлади, баъзи ҳолларда 30-50 кун давом этади. Бу даврнинг қисқа ёки узоқ давом этиши вируснинг хусусияти, одамнинг касаллик билан курашиш қобилияти, тишлаган ҳайвоннинг тури, жароҳатнинг қаерда жойлашгани, катта-кичиклиги ва чуқур-юзакилигига боғлиқ бўлади.

Машҳур француз олими Луи Пастер 1884 йилда биринчи бўлиб қутуриш касаллигига қарши вакцина ишлаб чиққан. Мазкур оламшумул кашфиётдан дунёнинг барча давлатларида бугунги кунда ҳам фойдаланиб келинмоқда.

Ҳозирга қадар бу даҳшатли касалликни самарали даволаш усуллари ишлаб чиқилмаган. Шу боис қутуриш касаллигидан сақланиш, унинг олдини олиш чора-тадбирларини кўрганимиз мақсадга мувофиқдир. Мабодо, ҳайвон тишлаши содир бўлса, шу заҳоти тиббиёт муассасасига мурожаат қилиб, қутуришга қарши эмлаш олиш лозим.

Айрим кишилар жониворларни сақлаш қоидаларига риоя этишмайди. Уларда уй ҳайвонларини сақлаш ва парваришлаш бўйича кўникмалари паст даражада. Шу боис кўп ҳолларда одамлар ўз уйларидаги итларнинг тишлашидан жабр кўрадилар.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, республикамиз вилоятларидаги иккита туман мисолида одамларни ит тишлаши бўйича охирги беш йиллик маълумотлар таҳлили шуни кўрсатадики, ит сақланадиган хонадонларда 65 фоиз ҳолатда итлар ветеринария идораларида ҳисобда турмайди, 85 фоиз ҳолатда боғловсиз юрган, 90 фоиз ҳолатда одамлар ит сақлаш қоидаларига умуман ёки тўлиқ риоя қилмаган ҳамда 60 фоиз ҳолатда одамга қутуриш касаллиги айнан итлардан юқишини билмайди. Бундай вазиятни республикамизнинг бошқа ҳудудларида ҳам кузатиш мумкин.

Махсус санитария қонунлари ишлаб чиқилиб, ҳаётга татбиқ этилиши натижасида ҳозирда Норвегия, Швеция ва Дания давлатларида қутуриш касаллиги батамом бартараф этилган. Мамлакат ҳудудига олиб келинаётган ит, мушук ва бошқа ҳайвонлар устидан қатъий карантин тадбирларини олиб бориш натижасида Англия, Исландия, Япония, Австралияда қутуриш касаллигининг олди олинган.

Бугунги кунда мамлакатимизда дайди итларни йўқотиш жиддий муаммо ҳисобланади. Ачинарлиси шундаки, бу муаммони одамларнинг ўзлари туғдиряпти. Ҳудудларда, қишлоқ ва маҳаллаларда дайди ит ва мушуклар пайдо бўлишига йўл қўймаслик, уй ҳайвонларини сақлаш қоидаларига мунтазам ва пухта амал қилиш, уларни ўз вақтида эмлаш ўта хавфли касаллик бўлган қутуришнинг олдини олишдаги энг самарали воситадир. Бу ҳар биримиздан ҳушёрлик ва тиббий маданиятни талаб этади. Шунда нафақат ўзимиз, балки ён-атрофдаги одамларнинг ҳам соғлиғи ва ҳаёти учун муайян маънодаги масъулият юкини ҳис қилган бўламиз.

Феруза ЭГАМОВА

САМАРҚАНДЛИКЛАР ҒОЛИБ БЎЛИШДИ

Самарқанд шаҳрида "Ҳуқуқ билимдонлари" қувноқлар ва зукколар республика беллашувининг ҳудудлараро босқичи ўтказилди. Ушбу беллашувда ҳуқуқ соҳасига ихтисослашмаган лицей ва коллеж ўқувчиларидан иборат Жиззах, Навоий ҳамда Самарқанд вилояти гуруҳлари ўзаро куч синашди.

Мазкур беллашувни ўтказишдан мақсад мамлакатимиздаги лицей ҳамда коллеж ўқувчиларининг ҳуқуқий маданиятини янада юксалтириш, Ўзбекистон Республикаси Конституциясини мукаммал ўрганиш, ёшларнинг фикрлаш қобилияти ва нутқ маданиятини ўстириш, шунингдек, уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ҳамда энг зукко ўқувчиларни аниқлаш, уларни рағбатлантиришдан иборат.

Адлия вазирлиги ташаббуси билан ўтказилган беллашувда ёшларнинг Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, шу жумладан, сайлов қонунчилиги ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан ратификация қилинган халқаро шартномалар борасидаги билимлари синовдан ўтказилди.

Беллашувда Самарқанд вилояти жамоаси ғолиб деб топилиб, республика финал босқичига йўлланма олди.

Мамадиёр ЗИЁДИНОВ

Самарқанд вилояти

ЗАМОНАВИЙ КОРХОНА

Сирдарё вилоятида аҳолини гўшт маҳсулотлари билан таъминловчи ишлаб чиқариш корхоналарининг рўйхати яна биттага кўпайди. У Боёвут туманидаги "Авазбек-Азизбек-Асадбек" фермер хўжалиги қошида очилган хусусий корхонадир.

Савобли ишни бошлашга "Қишлоқ қурилиш банк"инининг вилоят филиали 50 миллион сўм миқдорида молиявий кўмак берди. Корхонага чет эл қурилма ҳамда ускуналари сотиб олиб келинди ва ўрнатилди. Хомашё захираси ҳам четдан эмас, балки ушбу фермер хўжалиги ва қўшни чорвачилик хўжаликлари имкониятларидан унумли фойдаланган ҳолда яратиляпти.

Умуман олганда, 2011 йилгача вилоятда фермер хўжаликлари қошида яна 6 та корхона ишга тушиши назарда тутилган. Уларда йилига 2300 тонна гўшт маҳсулотлари тайёрлаш имконияти яратилади.

Қаҳрамон ҚУННОЗОВ

Сирдарё вилояти

Ибн Сино издошлари маскани

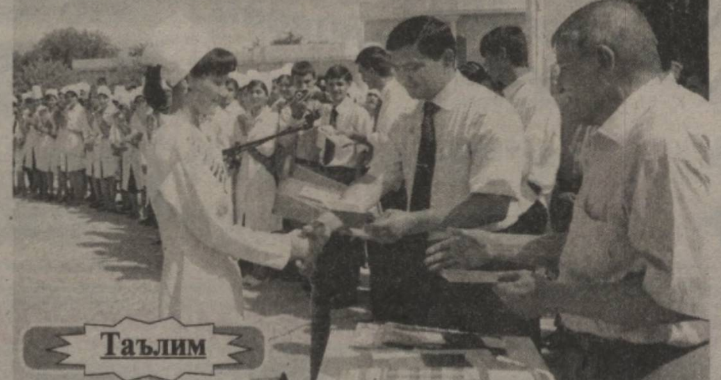

Таълим

Бошқа соҳалар каби соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган кенг кўламли ислоҳотлар туфайли аҳолига кўрсатилаётган тиббий хизмат турлари кўпайиб, сифати кун сайин яхшиланиб бормоқда. Пешку туманидаги Афшона тиббиёт коллежида бухоролик ва қўшни вилоятлардан билим олиш иштиёқида келган 1269 нафар ўқувчи таҳсил олмоқда.

– Бу масканда ҳамширалик, даволаш ва лаборатория-диагностика бўйича мутахассислар тайёрланади, – дейди коллеж директорининг маънавият ишлари бўйича ўринбосари Мудин Раҳимов. – Ўқувчиларга 78 нафар фан ўқитувчиси, 10 нафар касбий таълим устозлари сабоқ беришади.

Дарҳақиқат, коллежда замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган физика, кимё, биология, информатика ва лингафон хоналари мавжуд. Коллеж педагогик жамоаси яратилган шарт-шароитлардан унумли фойдаланиб, ўқувчиларни ҳар томонлама билимли ва малакали мутахассислар этиб тарбиялаш борасида астойдил меҳнат қилишмоқда. Бу ерда ёшларнинг билим олишлари, касб ўрганишлари учун барча қулайликлар муҳайё этилган. Коллеж 2 та ўқув биносига эга, 80 ўринли ошхона, замонавий спорт зали доимо гавжум. Ўқув зали, маънавият ва маърифат хоналари ўқувчилар ихтиёрида. Ахборот-ресурс марказида 6394 номдаги бадиий ва сиёсий китоблар жамланган. 500 дан ортиқ электрон дарслик мавжуд. Ёзувчилар уюшмасининг Бухоро вилояти бўлими билан ҳамкорликда таниқли адабиётшунос олимлар, шоир ва ёзувчилар иштирокида адабий-бадиий кечалар ўтказиш анъанага айланган. Чунончи, Тошпўлат Аҳмад, Самандар Воҳидов, Садриддин Салимов сингари шоирлар билан бўлган учрашувлар ўқувчиларнинг адабиёт ва шеъриятга бўлган қизиқишини янада орттирди.

Ўқувчилар олган назарий билимларини амалиётда синовдан ўтказишлари учун барча шароитлар яратилган. Бўлғуси мутахассислар туман марказий тиббиёт бирлашмасида ўз ихтисосликлари бўйича амалиёт ўташади. Шу билан биргаликда битирувчиларни иш билан таъминлаш ҳам маъмуриятнинг диққат марказида. Бу йил коллежни тугатган 397 нафар битирувчининг аксарияти олий ўқув юртларига ўқишга кирган бўлса, қолганлари соғлиқни сақлаш тизимига ишга жойлаштирилди.

М.Турсунова, Р.Муротова, Р.Бозорова, К.Аҳмедов, Ш.Кенжаева каби тажрибали ўқитувчи-мураббийлар ёрдамида коллеж ўқувчилари вилоят миқёсидаги "Сиз қонунни биласизми?", "Биз – Зулфияхоним қизларимиз", "Миллий ғоя – бизнинг ғоя", "Конституция – бахтимиз Қомуси" сингари кўрик-танловларда фахрли ўринларни эгаллашмоқда.

Рашид АСЛОНОВ,
Пешку тумани маънавият тарғибот бўлими раҳбари.

Бухоро вилояти

АЛЛОМАГА ЭҲТИРОМ

Олтинсой туманининг тоғли Катта Вахшивор қишлоғида улуғ аллома Сўфи Оллоёр ҳазратларига эҳтиром сифатида мақбара қурилмоқда. Катта Вахшивор қишлоғи Ҳисор тоғ тизмалари ёнбағрида жойлашган. Бу ерга олиб борадиган йўлларда таъмирлаш ишлари ҳам жадаллаштирилмоқда.

Энг қувонарлиси, мустақиллигимизнинг 18 йиллик байрами кенг нишонланаётган шу кезларда Хўжасоат ва Тўхтамиш қишлоқларини боғлаб турувчи Вахшивор сой дарасига туман йўл қурилиш бўлими томонидан мустаҳкам кўприк қурилиши учун пойдевор қўйилганлиги бўлди.

Бу хайрли ишларга "Сўфи Оллоёр" жамғармаси фаоллари бош-қош бўлишмоқда. Электр энергияси узлуксизлигини таъминлаш мақсадида трансформатор ўрнатилди. 5 километр масофага қувурлар ётқизилиб, тоза ичимлик суви келтирилди.

Жуманазар АНОРОВ,
"Qishloq hayoti" мухбири.

Сурхондарё вилояти

Тажриба

АНОРЗОР — КАТТА ДАРОМАД МАНБАИ

— Касбим — шофёр. Моддий жиҳатдан манфаат кўрай деган ниятда турли ишларни қилиб кўрдим. Хусусан, чўлдаги хўжаликлар, кейинчалик фермер хўжаликларидан 4-5 гектарлаб ер олиб, қовун-тарвуз экиб юрдим. Бир йил 3-4 миллион сўм даромад қилсам, кейинги йили харажатларни ҳам қоплолмадим. Шундан сўнг деҳқон хўжалигини ривожлантиришга астойдил киришдим ва бир йилда икки-уч марта ҳосил олиш сирларини ўргандим.

7-8 йил олдин томорқамизга анорнинг қорадона навидан 400 туп кўчат ўтқазгандим. Орасига бодринг, помидор, бақлажон ва кўкат экиб, мўл ҳосил етиштирдим. Эҳтиёждан ортганини Сардоба ва Гулистон бозорларига чиқариб сотдим. Анорзорлар орасида маҳсулот етиштиришнинг ўзидан йилига 3-4 миллион сўм даромад олдик. Анор кўчатлари бўйи 4-5 метргача етиб, чинакам ҳосилга киргач, жўякларга маҳаллий гўнг солиб, озиқлантириб бордик. Қишда эса чилла сувига қондирамиз. 2008 йилда 400 туп анордан 6 тонна ҳосил олиб, 12 миллион сўмга сотдим. Йирик анорларнинг ҳар тупидан 40-45 килограммгача ҳосил олдик. Бу йил эса томорқамиздаги анорзордан 8 тонна ҳосил олишни мўлжаллаб турибмиз.

Очиғини айтганда, баъзилар анорнинг меҳнати оғир, очиш-кўмиши катта ташвиш-ку, деб нолийди. Ташвишсиз, меҳнат қилмасдан ейдиган тайёр нон қаерда бор? Ишнинг кўзини билганга анорчилик машаққатли меҳнат бўлмай қолади. Узоғи билан бир ҳафтада анорни очиш-кўмиш ишларини туғаллаймиз. Қолган пайтлари суғориб, тез-тез ўғитлаб юраверамиз. Бундай чоғда бир кишининг меҳнати ҳам кифоя қилади. Анорнинг битта яхши хусусияти шундаки, у ер танламайди, ўта шўрхок жойда ҳам ўсаверади. Мўмай даромад оламан, оила иқтисодини яхшилайман десангиз томорқангизга албатта, анор экинг. Унинг шифобахшлиги, барака "булоғи" эканини ҳосил пишиб етилганда, айниқса, қиш чилласи кунлари тўйиб анор еганингизда биласиз.

Аҳмад ЭШОНҚУЛОВ,
Мирзаобод тумани
Пахтаобод қишлоғида яшовчи боғбон

Ҳаким отанинг қовунчилик мактаби

Ҳаким ота Усмоновни нафақат Қашқадарё вилоятида, қолаверса, мамлакатимизда ҳам уста полизчи, халқ селекционери сифатида яхши билишади. Нишон туманининг "Пахтаобод" ҳудудида истиқомат қилаётган отахон қутлуғ саксон ёшни қаршилаган бўлса-да, уни далада, ўзи учун қадрдон бўлиб қолган пайкалида учратдик. Ҳаким ота полиз экинлари етиштиришда мамлакатимизда ўзига хос тажриба мактаби яратди. Ярим асрдан ошдики, у қовунчилик билан шуғулланиб келади.

– Отам Усмонхон ҳам тилими тилни ёрадиган қовун етиштириб, эл-юртда довруғ таратган. 1958 йилда қовуннинг "Амири", "Бўрикалла" навларини экдик. Қўлимдаги кичкина ҳандалакчанинг номини "Искандар гачак" дейди. Яратилганига 300 йил бўлган ҳандалакнинг бу тури ғоятда шифобахш бўлиб, юракка даво. Бир палакда 20 донагача ҳосил тугиб, 75 кунда пишиб етилади. Икки марта суғориш ва шунча ишлов бериш билан тайёр бўлади.

Отахон қовуннинг тўйимлилиги, унинг инсон саломатлиги учун ниҳоятда фойдали томонларини мамнуният билан сўзлайди.

Ҳаким ота икки марта Бухорода бўлиб ўтган республика қовунчиларининг кўрик-танловида биринчи ўринни олган. Бундан ташқари, Тошкентда бўлиб ўтган танловда ҳам бош мукофот соҳиби бўлиб, махсус совға билан тақдирланди. – Қовуннинг "Кўкча", "Мулла Аҳмад", "Жарройи", "Беҳзоди" каби навларини яратдим, – дейди отахон. – "Мулла Аҳмад" навини қишки нави билан чатиштирдик. Қовунни чатиштириш учун бир километр майдон керак. "Беҳзоди"ни "Бўрикалла", "Кўкча"ни "Аравакаш" нави билан чатиштириб, "Беҳзоди", "Кўкча" навларига асос солдик. Қовуннинг ҳозирда 70-80 хил нави мавжуд. 5-6 йил астойдил изланибгина, битта нав яратиш мумкин.

Ўзим яратган навларни ҳар йили 3-4 гектар майдонда ўстираман. Сабаби, инсон доим яхши ният, келажакка умид билан яшаши керак. Мақтаняпти деманг-у, қовун сайллари иштирокимсиз ўтмайди.

Ҳаким отанинг таъкидлашича, машҳур ўзбек қовуни, унинг шон-шуҳратини кенгроқ ёйиш керак. Халқ селекционерларини рағбатлантириш, қовун сайлларини мунтазам ташкил этиш лозим. Шунингдек, хорижлик меҳмонлар азим Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хива, Шаҳрисабз, Қарши, Термиз қовунчилик мактаби, унинг азалий анъаналаридан воқиф бўлишса, нур устига аъло нур бўлур эди. Зеро, қовун ҳам ширин таом, ҳам шифобахш неъмат, дастурхонимиз кўркидир.

Хусан ТЕМИРОВ

Қашқадарё вилояти

ЎҚУВ ҚУРОЛИ

маънавий таҳдид қуролига айланмасин

Ўқув йили бошланишига саноқли кунлар қолганда фарзандларим учун ўқув қуролларини сотиб олиш мақсадида "Мактаб бозори"га боргандим ўшанда. Хилма-хил, замон талабларига тўла жавоб берадиган ўқув қуроллари бисёр. Турли расмлар билан безатилган ёзув, расм, кундалик дафтарларини айтмайсизми? Битта маҳсулотни сўрасангиз, нархи, сифати ва қулайликлари турлича бўлган ўндан зиёд турини олдингизга тахлаб ташлашади. Кундалик керакми? Марҳамат, бир йилга етадигани, етмайдигани, китоб шаклидагиси, оддийси... Боланинг яхши билим олиши учун уларнинг турлари қанчалик аҳамиятга эга эканлигини билмадим-у, лекин бу ҳолат менга унча манзур бўлмади. Бир хил турдаги ўқув қуролининг нархи ва сифатининг турличалиги менга боланинг моддий имкониятини белгилаб, улар орасида номутаносиблик келтириб чиқарадигандек туюлди.

Аста ёзув дафтарларини кўздан кечира бошладим. Чаққон сотувчи яқинроқ келиб, гап бошлади: "Кеннойи, дафтар олмоқчимисиз? Ўғил болагами ёки қиз болагами? Агар ўғил болага бўлса, мана қаранг, зўрларидан бор!" Сотувчи узатган дафтарларга қарадим: биттасининг устида баданига аждаҳо сурати чизилган, қадди-қоматини намойиш қилаётган ички кийимдаги спортчи, яна бирида АҚШ доллари тасвирининг устида трубка тортаётган гўдак, қолганлари ҳам ориятдан анча олис бўлган калта-култа кийимдаги қизларнинг сурати.

— Тузукроқ дафтарингиз йўқми? — сўрадим сотувчидан.

— Ия, кеннойи, энг зўр дафтарлар бизда-ку, нимаси ёқмади? Мана мотоциклдаги жононга қаранг, зўр! Кўзни қувнатади!

Сотувчи анча вақтгача антиқа суратлар туширилган молларини мақтади. Менинг хаёлимда эса бошқа ўй.

Мутахассисларнинг фикрича, бола биринчи информацияни, қолаверса, тарбияни кўзи орқали олади. Ички кийимда, гавдасининг ҳар бўлагига чизилган татиуровкасини кўз-кўз қилаётган спортчи... Минг ишва билан боқиб турган ярим яланғоч «опа»лар... Буларнинг таъсири қандай бўлар экан? Бундан ташқари, дарс вақтида дафтар муқовасидаги антиқа тасвирларни томоша қилган ўқувчининг фикри чалғимайдими? Албатта чалғийди. Ўтилаётган фан бир четда қолиб "зўр"дан зўр бўлиш хаёли билан дарс вақтини поёнига етказади.

Бундай антиқа тасвирлар қаерда "кашф" қилинган, ёзув дафтарини ишлаб чиқарган шоввоз ким? Менимча, "оммавий маданият"нинг яна бир кўриниши бўлган беҳаё расмларни ўқув дафтарлари орқали тарқатиш фарзандларимизнинг онгига бўлган маънавий таҳдиднинг ўзгинаси.

Ишбилармонлар томонидан чет мамлакатларга кўр-кўрона тақлид қилиш эвазида ишлаб чиқарилаётган, ноқонуний йўллар билан республикамизга келтирилаётган миллий менталитетимизга зид бўлган бу каби дафтарлар ўсиб келаётган болажонларимизнинг руҳий дунёсига

салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Бундай муаммони бартараф этиш мақсадида кейинги бир йилда амалий чора-тадбирлар кўрилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Истеъмол бозорини ёзув дафтарлари билан таъминлашни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида"-ги қарори бундай салбий ҳолатларнинг олдини олишда муҳим омил бўлди. Қарорга илова тарзида "Республика таълим муассасаларини ёзув дафтарлари билан таъминлашни такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури" қабул қилинди. Унга кўра ёзув дафтарлари, шу жумладан, кундалик, расм дафтарларни безатишнинг таълим жараёни тадбирларига жавоб беришини таъминлаш бўйича ишчи гуруҳи ташкил этилди. Республика Маънавият тарғибот маркази, Матбуот ва ахборот агентлиги, Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази, Олий ва ўрта махсус ҳамда Халқ таълими вазирликларининг вакилларидан ташкил этилган ишчи гуруҳ томонидан мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган ёзув дафтарларининг безалишида миллий қадриятларимиз, менталитетимиздан келиб чиқиб ёндашишга алоҳида эътибор қаратилади.

Шунингдек, миллий маънавиятимизга, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" талабларига зид бўлган ахборотга, дизайнга эга бўлган ва меъёрий ҳужжатлар талабларига жавоб бермайдиган ёзув дафтарларининг республикамизга келтирилишининг олдини олиш ҳамда ички бозорларни бундай маҳсулотлардан тозалаш борасида Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг Тошкент шаҳар ҳудудий бошқармаси билан ҳамкорликда рейдлар ташкиллаштирилаяпти. Муқоваларида пул бирликлари, хорижда ишлаб чиқарилган автомашиналар, ёш қизлар ҳамда миллий менталитетимизга ёт тасвирлар туширилган дафтарлар ўқувчилар фикрини чалғитиши, маънавиятига салбий таъсир кўрсатиши тўғрисида хулосалар берилди.

Юқорида қайд этилган қарорнинг иккинчи иловасига мувофиқ ёзув, кундалик, расм дафтарлари мажбурий тартибда сертификатланадиган маҳсулот турлари рўйхатига киритилди. Энди мамлакатимизда ишлаб чиқариладиган бундай маҳсулотлар юқори сифатли, безакларининг мазмун моҳияти бўйича талаб даражасида бўлишига эришилади.

Таълим муассасаларида ҳам ўқувчиларнинг маънавиятимизга зид бўлган сифатсиз дафтарлардан фойдаланмасликларига алоҳида эътибор қаратилиши айни муддао бўларди. Болажонларимизни ҳар қандай маънавий таҳдидлардан ҳимоя қилиш, уларнинг ўсиб келаётган руҳий олами, қалбидаги миллий қадриятларимизга бўлган фахр-ифтихор туйғуларини янада ривожлантириш барчамизнинг муқаддас вазифамиз эканлигини бир лаҳза ҳам унутмаслигимиз шарт. Фарзандларимиз камолотига, маънавий оламига ижобий таъсир кўрсатадиган маҳсулотлар ишлаб чиқарилишига эътибор қаратиш бугунги куннинг талаби.

Президентимиз таъбири билан айтганда, биз — ота-оналар, устоз-мураббийлар бу масалада ҳушёрликни йўқотмаслигимиз, ёшлар тарбиясида асло бепарво бўлмаслигимиз зарур.

Бир сўз билан айтганда, ўқувчилар ўқув йили давомида ҳар куни бирга бўладиган ва ундан таълим, тарбия оладиган ўқув анжомларининг миллий талабларимизга мос равишда ишлаб чиқарилган, сифатли бўлиши жуда муҳим. Фарзандларимиз маънавиятига таъсир кўрсатадиган ҳолатларга бефарқ қарашга ҳеч биримизнинг ҳаққимиз йўқ.

Дилфуза АБДУЛЛАЕВА

Боксчиларимизнинг жаҳон чемпионатидаги муваффақияти

Италиянинг Милан шаҳрида 12 кун давом этган бокс бўйича Жаҳон чемпионати ниҳоясига етди.
Чемпионатда 133 та давлатдан жами 554 нафар боксчи иштирок этди. Иштирокчилар сонининг рекорд даражада кўп бўлгани ушбу мусобақа аҳамиятининг нақадар юқори бўлганидан далолатдир.

Ҳамюртларимиз ана шу нуфузли мусобақада 11 вазн тоифасида иштирок этиб, 1 та олтин, 1 та кумуш ва 2 та бронза медалларини қўлга киритган ҳолда умумжамоа ҳисобида биз билан бир хил натижа қайд этган кубалик боксчилар билан фахрли учинчи ўринни қўлга киритишди. Иккинчи ўринни мезбонлар – Италия боксчилари 2 та олтин медаль билан эгаллади. Биринчи ўриндан эса ўз ҳисобига 2 та олтин, 4 та кумуш ва 2 та бронза медални ёзиб қўйишга эришган Россия термаси жой олди.

Мусобақада ҳамюртларимиз ёрқин ғалабалар, шу билан бирга мағлубият аламларини ҳам тотиб кўришди. Хусусан, Афина олимпиадасининг бронза медали соҳиби 81 кг. вазн тоифасида иштирок этган Элшод Расуловда терма жамоамиз ҳисобидаги олтин медаль сонини иккита қилиш учун жуда яхши имконият бор эди. Финалда Элшод россиялик боксчи — 2006 йилги Европа чемпионати ғолиби ва 2007 йилги Жаҳон чемпионати финалчиси Артур Бетербиевга қарши рингга чиқди. Жангни ҳамюртимиз муваффақиятли бошлади, ҳатто 1-бўлимни катта фарқ билан ўз ҳисобига ҳал қилди. Тенг курашлар остида ўтган 2-бўлимда устунликни янада ошириб, 7:4 гача етказди. Аммо 2-бўлим сўнгида Элшод кучли зарбани ўтказиб юборди. 3-бўлим жуда кескин ўтди. Бўлим тугашига 20 сония қолганда ҳисоб тенг – 10:10 кўринишда эди. Ана шу сўнгги сонияларда Бетербиев 3 та очкони қўлга киритиб, ғалабани илиб кетди, 13:10.

75 кг. вазн тоифасида иштирок этган боксчимиз, 2007 йил АҚШда бўлиб ўтган Жаҳон чемпионати ғолиби Аббос Атоев эса "Пекин-2008"дан қолган бор аламини *(ёдингизда бўлса, Пекин олимпиадасида боксчиларимиз муваффақиятсиз иштирок этишган эди)* "Милан-2009"дан олган кўринади. Финалда Аббос арманистонлик рақиби – Андроник Акопянга ҳеч қандай имконият қолдирмади, 9:0. Ушбу муваффақияти билан икки карра Жаҳон чемпиони бўлган Аббос Атоев Пекин олимпиадасидаги омадсизлик шунчаки тасодиф эканини барчага исботлади.

Терма жамоамиз ҳисобидаги иккита бронза медални эса 57 ҳамда 69 кг. вазн тоифасида иштирок этган Баҳодир Султонов ва Ботир Маҳмудов келтирди. Терма жамоамизнинг Жаҳон чемпионатидаги иштирокини якуний таҳлил қилиб, Милан рингларида қўлга киритилган натижани ижобий баҳолаш мумкин. Сабаби, жами 44 та медаллар шодаси учун юқорида айтиб ўтганимиздек, 133 та давлатдан 554 нафар боксчи кураш олиб борди. Бу ҳар бир медаль учун 12 та боксчи тўғри келади деганидир. Ўзбекистонлик боксчилар эса жами медалларнинг ўндан бирини, яъни 44 тадан 4 тасини қўлга киритди.

133 давлатнинг ичида учинчи бўлишга эришган ўзбек бокс мактабининг нуфузи янада баланд бўлсин!

Куни кеча Тошкент халқаро аэропортида ғолиб спортчиларимизни тегишли вазирлик ва идоралар вакиллари, спорт жамоатчилиги, оммавий ахборот воситалари ходимлари, мухлислар кутиб олди.

СУРАТДА: икки карра жаҳон чемпиони Аббос Атоев яқинлари ва спорт ишқибозлари даврасида.

Р. ГАЛИЕВ олган сурат.

Антон Фокин биринчи ўринда

Минскда олти карра олимпиада чемпиони Виталий Шербо соврини учун бўлиб ўтган спорт гимнастикаси бўйича халқаро турнир ниҳоясига етди.

Турнирда Канада, Латвия, Литва, Польша, Россия, Украина, Франция, Швейцария ва Швеция каби давлатлар қаторида ўзбекистонлик спортчилар ҳам иштирок этди.

Октябрь ойида Лондонда бўлиб ўтиши режалаштирилган Жаҳон чемпионатидан олдин тайёргарлик босқичи ҳисобланган ушбу турнирда Пекин олимпиадасининг бронза медали соҳиби, ҳамюртимиз Антон Фокин муваффақиятли иштирок этиб, биринчи ўринни қўлга киритди.

Азиз НУРУЛЛАЕВ

АРАЛАШ ОЗУҚА МАҲСУЛОТЛАРИ СОТИЛАДИ

Қарши шаҳридаги "ДУНЁ-М" акциядорлик жамиятида ишлаб чиқарилаётган аралаш озуқа маҳсулотлари тўғридан-тўғри шартномалар тузиш орқали биржа савдоларида вужудга келган ўртача нархларда пул ўтказиш йўли билан сотилади.

Манзил: *Қашқадарё вилояти Қарши шаҳри Шайхали қўрғончаси Олтин бошоқ кўчаси 1-уй.*
Телефонлар: *(8-375) 226-54-90; 226-53-52;*
Факс – 226-53-18. Қарши "Дунё-М" АЖ маъмурияти.

ПРОФНАСТИЛ МЕТАЛЛОЧЕРЕПИЦА

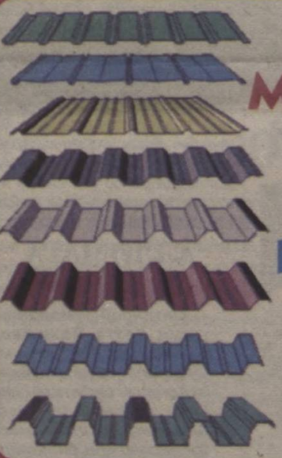

аксессуары

Производим и устанавливаем

(+99890) 188-60-60
175-28-41
под заказ (+99898) 302-13-12

АВТОТРАНСПОРТ КЕРАКМИ? МАРҲАМАТ!

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ "ГАЗ" ОАЖНИНГ
ЎЗБЕКИСТОНДАГИ РАСМИЙ ЭКСКЛЮЗИВ ДИСТРИБЬЮТЕРИ

GAZ GROUP
AVTODOM PLUS

"ГАЗ-3221" русумли
13 ўринли микроавтобус

"ГАЗ" русумли 50 хилдан зиёд **автотранспорт** —
1,5-4,5 тоннали юк машиналари,
3-7 ўриндиқли, 0,8 тонна юк кўтарадиган фургонлар,
6-15 ўриндиқли микроавтобусларни сотади.
Ҳақ тўлаш исталган усулда!

"ГАЗ-3309" русумли
4,5 тонна юк кўтарувчи машина

6 ўринли, 2 тонна юк кўтарувчи,
"ГАЗ-330232–Фермер" автомашинаси

Манзил: 100015.
Тошкент ш. Шаҳрисабз кўчаси 16^А - уй.
Тел/факс: (99871) 256-13-01,
256-10-36, 256-03-62, 126-12-94.
Автосалон: 127-69-60,
140-41-22, 140-41-21.
E-mail: info@auto.uz
Web-site: www.auto.uz

Маҳсулотлар сертификатланган

Фермер ва деҳқон хўжаликлари ҳамда кичик ҳажмдаги юк ташувчилар диққатига!

Сизларга мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган енгил автомобиллар учун 450 кг ва ундан ортиқ юк кўтара оладиган тиркама (прицеп)ларни сотиб олишни таклиф этамиз. Харидни накд пул билан ёки пул кўчириш йўли билан қилишингиз мумкин.

Манзилимиз: Самарқанд шаҳри Гагарин кўчаси 36
"ELXOLDING" ИИЧБ
Телефон: +998 66 234 22 72, +998 66 334 22 13

ООО "ZIYO-SHAMS FARM" (ИНН 301297555), зарегистрированное отделом государственной регистрации субъектов предпринимательства хокимията Сергелийского р-на г.Ташкента, расположенное по адресу: г.Ташкент мас.Сергели-1 д.28 кв.43, ликвидируется (решение собрания учредителей № 1 от 10.09.2009 г.). Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления.

Утерянную круглую печать и угловой штамп Дочерного хозяйственного общества "Уралагростроймаш", расположенный в Чиланзарском р-не г.Ташкента, считать недействительным.

Утерянный гос.ордер № 10-01/5490 от 10.02.1993 г. права собственности на квартиру на имя Салаватова Валерия Рашитовича, считать недействительным.

ООО "AZ-JAVO-TRANSSERVIS"(код по ОКПО 1674106) Самаркандского р-на Самаркандской обл. объявляет об изменении своего юридического адреса на г.Ташкент Чиланзарский р-н. ул.Арнасай 19 "А". Претензии принимаются по адресу: г.Ташкент Чиланзарский р-н ул.Арнасай 19 "А".

Тошкент ш. Миробод т. ҳокимининг 2003 йил 28 апрелдаги 805-сонли қарори билан рўйхатга олинган ва Тошкент ш. Миробод т. ҳокимияти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш Инспекциясининг 2004 йил 22 июндаги реестрининг 03-000961-сонли тартиб рақами билан қайта рўйхатга олинган "FREYA-X" хусусий фирмаси ҳуқуқий мақомини масъулияти чекланган жамиятга ўзгартирганлигини маълум қилади. Даъволар 940-75-50 телефони орқали қабул қилинади.

Тошкент ш. Миробод т. ҳокимиятининг Тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш Инспекциясининг 2008 йил 6 февралдаги реестрининг 003031-03-сонли тартиб рақами билан рўйхатга олинган "VLAD GOLD SERVIS" хусусий корхонаси ҳуқуқий мақомини масъулияти чекланган жамиятга ўзгартирганлигини маълум қилади. Даъволар 925-10-20 телефони орқали қабул қилинади.

Тошкент ш. Миробод т. ҳокимияти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш Инспекциясининг 2007 йил 29 августдаги реестрининг 002740-03-сонли тартиб рақами билан рўйхатга олинган "STAR BLINK SERVIS" МЧЖнинг номи "ND PHARMACEUTECAL" МЧЖга ўзгартирилганлиги маълум қилинади. Даъволар 770-46-31 телефони орқали қабул қилинади.

Утерянная круглая печать ООО "OQDARBAND" (ИНН 205833290), зарегистрированный отделом регистрации субъектов предпринимательства хокимията Сергелийского р-на г.Ташкента по адресу: Спутник 11-53, выданный разрешительным отделом Сергелийского РОВД, считать недействительным.

Хусусий тадбиркор "Абдижапаров"га 2008 йил 4 июлда берилган № 0703747 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Бош муҳаррир Чори ЛАТИПОВ

МУАССИСЛАР КЕНГАШИ

Сайфиддин ИСМОИЛОВ, Эркин ҚУДРАТОВ, Фарҳод ОМОНОВ, Раҳимберди БЎРИЕВ, Ғуломжон ИБРАГИМОВ, Саид АРАБОВ, Саидамин САИДЖАЛОЛОВ, Баҳодир АБДУҚОДИРОВ, Илҳом ҲАЙДАРОВ, Наримон УМАРОВ, Абдураҳмат БОЙМУРОДОВ, Муҳаммад ЖУМАГАЛДИЕВ, Садриддин РАСУЛОВ, Виктор ЧУБ, Шуҳрат ТОШМУРОДОВ, Шуҳрат НУРМАТОВ, Адилбек АХМЕТОВ, Шамсиддин ЭСОНБОЕВ, Зиёвуддин ОБИДОВ, Ҳакимжон УМАРХЎЖАЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Ағитай АДИЛОВ, Ғофир АЛИЕВ, Тўланбой КАРИМОВ, Шуҳрат ҒАНИЕВ, Ўктам БАРНОЕВ, Ўткир РАҲМАТ, Комилжон МАМАЖОНОВ, Жуманиёз ЖАББОРОВ, Ҳабиб ТЕМИРОВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Суннат САЙДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Рустам ҚОСИМОВ, Омонулла ЮНУСОВ, Шерзод ҒУЛОМОВ, Муҳиддин АБДУСАМАТОВ (масъул котиб).

ТЕЛЕФОНЛАР:
Қабулхона — 236-58-83, Хатлар ва жамоатчилик билан алоқалар бўлими — 236-54-44, 233-28-04, Котибият — 233-95-17, Факс — 233-44-43, 233-28-04, 233-09-93.

ҲУДУДЛАРДАГИ МУХБИРЛАР:
Қорақалпоғистон Республикаси – 585-16-12; Андижон – 224-99-13; Бухоро – 542-05-18; Жиззах – 366-61-16; Навоий – 224-69-08; Наманган – 224-81-69; Фарғона – 223-35-98; Самарқанд – 222-29-97; Сирдарё – 372-38-13; Тошкент – 100-29-61; Хоразм – 750-82-39; Қашқадарё – 221-59-40.

Реклама ва эълонлар – 233-44-43, 775-04-73, 236-58-83, 233-28-04.
Реклама ва эълонлар матни учун буюртмачи жавобгар. Ⓣ-тижорат мақола

МАНЗИЛИМИЗ: 100000, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Навбатчи: Д.ҚИРҒИЗБОЕВ
Мусаҳҳиҳ: С.ҚОДИРОВ
Дизайнер: Ф.РАСУЛОВ

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2009 йил 13 февралда № 0020-рақам билан рўйхатдан ўтказилган.

Газета сешанба, пайшанба ("Ҳаёт"-илова), жума кунлари чиқади.

Буюртма Г-817, ҳажми 2 босма табоқ.

Офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2.

Босишга топшириш вақти: 21.00
Босишга топширилди: 22.20
10107 нусхада босилди. Нашр индекси — 144

Газета таҳририятнинг ўзида компьютерда терилди ва саҳифаланди.

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

1 3 4 5